

Når fjenden forsvinder

Når fjenden forsvinder

Det danske flyvevåbens udvikling 1989-1999

Søren Nørby

© 2019 forfatteren og Syddansk Universitetsforlag

ISBN: 978-87-408-3215-0

Forsidebillede: Dansk F-16 gøres klar til indsats på den italienske flyvestation Grazzanise under Operation Allied Force 1999. (FLYHIS)

Bagsidebillede: Dansk F-16 letter fra flyvestation Grazzanise under Operation Allied Force 1999. (FLYHIS)

Kreditering af billeder: Hvor andet ikke er angivet, stammer illustrationen fra Forsvarets Digitale Arkiv – www.forsvarsgalleriet.dk. For enkelte illustrationers vedkommende har det ikke været muligt at finde eller komme i kontakt med den retmæssige indehaver af ophavsrettighederne. Såfremt ophavsretten på denne måde er blevet krænket, er det sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil blive honoreret, som havde der foreligget en tilladelse i forvejen. De brugte kort er alle fra United Nations Geospatial Information Section: www.un.org/Depts/Cartographic/english/

Indholdsfortegnelse

Forord	7
Indledning	9
Det danske forsvar 1989-1999. Fra kold krig til internationalt engagement.....	13
Fortsat brug for et dansk forsvar	21
"Out of area or out of business." NATO- alliansens udvikling efter Berlinmurens fald	45
Aftale om Forsvarets ordning 1993-1994	59
Borgerkrigen i Jugoslavien.....	65
Udsendelse af personel til internationale operationer	71
NATO involveres i borgerkrigen i Jugoslavien.....	75
Aftale om Forsvarets ordning 1995-1999	85
Flyvevåbnets Operative Doktrin	99
NATO i kamp	113
Tvangsdiplomati	117
Urolighederne bryder ud i Kosovo	127
Operation Determined Falcon	131
Operation Allied Force.....	137
"Krigens" juridiske fundament.....	147
NATOs plan	149
Operation Hestesko	161

Den danske deltagelse i Operation Allied Force	169
Milosevic giver efter	183
Operation Allied Force. En status.	187
"Lessons learned" fra Operation Allied Force	189
Fraværet af krig er ikke fred	197
Kosovo frit	203
Afslutning. Fra kold krig til internationalt engagement	205
Litteratur	209
Personregister	219
Tidslinje	221
Noter	229

Forord

De store geopolitiske begivenheder i slutningen af 1980'erne gør perioden fra 1989 til 1999 enormt interessant for Danmark og Flyvevåbnet. Denne bog beskriver på fornem vis, hvordan begivenhederne har haft betydning for Flyvevåbnets forandring fra territorialforsvar til ”Expeditionary Air Force”. Med hele spændet fra politisk-strategiske til overvejelser som er både militære og taktiske beskrevet sidder man som læser tilbage med en god forståelse for Flyvevåbnets udvikling frem mod 1999. Derudover får man et indblik i de særlige dynamikker, som følger med, når mennesker er involveret i organisatoriske og doktrinære forandringer. Bogen er derfor i høj grad også et studie i ledelse og ikke kun et studie i militære forandringsprocesser.

Jeg tiltrådte som pilot i Eskadrille 730 i oktober 1997, og min direkte involvering i Flyvevåbnets udvikling i den beskrevne periode begrænser sig til nogle måneders udsendelse til CAOC 5 i Vicenza i Italien som forbindelsesofficer. Alligevel kan jeg genkende bogens beskrivelse af forandringerne særligt for F-16: Deltagelsen i Operation Determined Falcon i 1998, indfasning af AMRAAM-missilerne, overgangen til de opdaterede F-16 til luftforsvarsmissioner – og til sidst også bombemissioner over Kosovo.

Der er ingen tvivl om, at det arbejde, som Flyvevåbnets medarbejdere udførte i 1990'erne, udgjorde fundamentet for den ændring, som Operation Allied Force blev det synlige bevis på. En ændring, som har været med til at professionalisere forsvarets luftmilitære indsætter, så deltagelsen i efterfølgende operationer som Operation Enduring Freedom, Operation Odyssey Dawn, Operation Unified Protector og Operation Inherent Resolve over hhv. Afghanistan, Libyen og Irak/Syrien kunne gennemføres succesfuldt af Flyvevåbnet.

Bogen beskriver en forandringsproces med alle dens omveje, sejre, gode og dårlige beslutninger, samt hvordan kulturen langsomt men sikkert ændrede sig i flyvevåbnet. En god forberedelse til nye forandringer er at

sætte sig ind i tidligere forandringer og se, hvordan de påvirkede organisationen og menneskene i den.

Jeg er sikker på, at denne bog vil være god mentaltræning til forandring. Både i og uden for Flyvevåbnet.

Til trods for de besværligheder og bump, der har været undervejs til nye opgaver, en mere professionel indstilling og et langt højere operativt niveau, så står det tilbage, at gode mennesker i Flyvevåbnet er lykkedes med rigtigt meget over en relativt kort periode. Det kan de godt være stolte af. Det nuværende Flyvevåbens formative år er veldokumenterede i denne bog.

God fornøjelse

Generalmajor Anders ”ERA” Rex.
Chef for Flyverkommandoen.